

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

РАЗПОРЕЖДАНЕ

гр. София, 27.02.2023 год.

С Определение № 50189 от 24.11.2022 г. по г.д. № 1228/2022 г. съставът на Второ гражданско отделение на ВКС, на основание чл. 292 ГПК, е спрял производството по делото и е предложил на общото събрание на гражданска и търговска колегии да постанови тълкувателно решение по следните въпроси, по който е констатирана противоречива практика на съставите на ВКС, а именно:

1. Участието на съдия в предходно дело, по което е взето становище по същите доказателства, представени и по настоящото висящо дело или е налице произнасяне по въпрос, релевантен за изхода на висящото дело, основание ли е за отвод по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК ?

2. Налице ли е порок и какъв на съдебно решение, постановено от съдебен състав при наличие на обстоятелства по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК ?

Произнасянето на ОСГТК с тълкувателно решение по този въпрос се налага, поради противоречива практика на състави на Върховния касационен съд.

В решение № 120 от 13.04.2011 г. по гр.д. № 1333/10 г. на III г.о. по въпроса „относно порока на съдебен акт, постановен от съдебен състав, който не се е произнесъл по направено от страната искане за отвод на съда“ е дадено тълкуване, че в случай, че съдебният състав не приеме направения отвод, но не изпълни изискването на закона в този случай да се произнесе по искането за отвод на съдебния състав не е налице порок на съдебното решение - основание за касационното му обжалване, поради допуснатото съществено нарушение на посоченото съдопроизводствено правило по смисъла на чл. 281, т. 3 ГПК, тъй като допуснатото процесуално нарушение не е относимо към правилността на постановеното от съдебния състав решение.

Това тълкуване е възприето и в решение № 505 от 16.11.2011 г. по гр.д. № 1590/10 г. на IV г.о., като към него е добавено, че отказът да бъде

приет отвод във всеки конкретен случай следва да се преценява съобразно процесуалното поведение на съда в производството спрямо съответната страна.

В решение № 98/30.11.2017 г. по гр.д. № 3899/2016 г. на ВКС, II г.о. по въпроса „за порочността на въззивно решение, в чието постановяване е участвал съдия, по отношение на когото е налице основание за отвод по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК“ е дадено следното тълкуване: наличието на такова основание само по себе си не обуславя неправилност на съдебния акт. Съдийското безпристрастие е гаранция за постановяване на правилно решение, тъй като изключва разглеждането на делото и постановяването на решението да бъдат повлияни от каквито и да са странични фактори, които стоят във от данните по делото и свободното съдийско убеждение при тяхното интерпретиране и прилагане на закона. В този смисъл уреденото в чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК основание за отвод представлява процесуална гаранция, че делото ще бъде разгледано от независим и безпристрастен съд, но пропусъкът или нарочният отказ на съда да се отстрани от делото сам по себе си не може да обуслови извод за неправилност на постановеното решение, ако постановилият го съд не е нарушил норма, която е съществена за правилността на акта като резултат. В решение № 120/13.04.2011 г. по гр.д. № 1333/10 г. на III г.о. и решение № 505/16.11.2011 г. по гр.д. № 1590/10 г. на IV г.о., според които, когато съдебният състав на въззивния съд не приеме направения отвод по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК, не е налице съществено нарушение на съдопроизводствените правила като основание за касиране на въззивното решение, тъй като допуснатото процесуално нарушение не е относимо към правилността на постановения съдебен акт.

В решение № 103/16.01.2019 г. по гр.д. № 2875/2017 г. на ВКС, I г.о. по въпроса „дали обстоятелството, че по предходното дело с различен предмет, страни по което са били праводателите на страните по новото дело, съдията е извършил преценка на същите доказателства и е изразил становище по същите спорни въпроси, които се поставят за разрешаване и по второто дело, би могло да се квалифицира като „друго обстоятелство, което поражда основателно съмнение в неговото безпристрастие“ по смисъла на чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК“ е прието, че основанията и процедурата за отвод на съдиите съставляват гаранция за постановяване на съдебния акт от безпристрастен съд. Основанията за отвод са регламентирани в чл. 22, ал. 1 ГПК. За разлика от основанията по т. 1 - 5, които са изрично посочени, т. 6 визира като основание за отвод и „съществуването на други обстоятелства, които пораждат основателно съмнение в неговата безпристрастност“. Това основание за отвод е условно по своя характер и подлежи на установяване във всеки конкретен случай. То би било налице, когато съществуват особени отношения между съдията и някоя от страните по делото, които биха могли да повлияят на разглеждането и решаването му, както и в случаите, когато съдията е изразил

предварително становище по съществуващото на спора не по предвидения в закона ред или преди постановяване на крайния съдебен акт по делото. Участието на съдия по друго дело с различен предмет, страни по което са били праводателите на страните по новото дело, по което съдията е извършил преценка на същите доказателства и е изразил становище по същите спорни въпроси, които се поставят за разрешаване и по второто дело, не съставлява обстоятелство, пораждащо основателно съмнение в неговата обективност и безпристрастност, защото само по себе си не обосновава някаква лична заинтересованост от постановяване на решение в полза или във вреда на някоя от страните, нито изключва възможността релевантните за спора факти да бъдат преценени по различен начин въз основа на събраните по второто дело доказателства и доводи на страните, и да бъдат направени различни правни изводи. Процесуалният закон не визира като основание за отвод на съдията участието му при разрешаване на друго дело между същите страни или поради връзка на делата.

В противоречие с тази практика в решение № 50/29.04.2022 г. по гр.д. № 3559/2021 г. на ВКС, I г.о. по въпроса „представлява ли основание по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК за отвод на съдебния състав обстоятелството, че същият състав се е произнасял по аналогичен правен спор между ищеца и съпруга на ответницата“ е прието, че спазването на чл. 22 ГПК, въпреки че обикновено не се разглежда в решенията на съда по съществуващото на правния спор, може да обуслови допускане на касационно обжалване и отговаря на общата предпоставка на чл. 280, ал. 1 ГПК, тъй като спазването на правилата за отвод на съдебния състав се проверява в рамките на инстанционния контрол на съдебното решение, а не по пътя на частното производство, който е изключен. В практиката на ВКС са изведени принципни съображения по прилагането на чл. 22 ГПК и по-конкретно – на чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК. Приема се, че всички основания за отвод по чл. 22, ал. 1 ГПК се основават на обстоятелства, които според законодателя пораждаат основателно съмнение в безпристрастието на съдията/съдия-изпълнителя, като в хипотезите на ал. 1, т. 1-5, които са изрично посочени, е винаги налице такова съмнение. Наличие и на други обстоятелства (чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК) също могат да породят основателно съмнение в безпристрастието, доколкото в конкретната ситуация у разумен наблюдател е възможно да се създаде впечатление, че съдията/съдия-изпълнителят не е способен да реши въпроса безпристрастно. Изискването е съдията/съдия-изпълнителят не само да бъде безпристрастен, но и да внушава безпристрастност, както и да бъде възприеман като такъв; безпристрастността трябва да бъде очевидна. В този смисъл е и решение № 73/11.07.2019 г. на ВКС по гр.д. № 2069/2018 г., IV г. о.

Предвид изложеното и на основание чл. 128, ал. 1 ЗСВ вр. т. 2.1 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от общото събрание на гражданската колегия, общото събрание на търговската колегия и общото събрание на гражданската и търговската колегии във Върховния

касационен съд следва да бъде образувано тълкувателно дело в гражданската и търговската колегии на ВКС.

Ето защо

РАЗПОРЕЖДАМ:

I. Да се образува тълкувателно дело № 1/2023 год. по описа на ВКС – гражданска и търговска колегии, за приемане на тълкувателно решение по следните въпроси, поставени в определение № 50189 от 24.11.2022 г. по г.д. № 1228/2022 г. на Второ гражданско отделение на ВКС от състава по делото:

1. „Участието на съдия в предходно дело, по което е взето становище по същите доказателства, представени и по настоящото висящо дело или е налице произнасяне по въпрос, релевантен за изхода на висящото дело, основание ли е за отвод по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК?“

2. „Налице ли е порок и какъв на съдебно решение, постановено от съдебен състав при наличие на обстоятелства по чл. 22, ал. 1, т. 6 ГПК?“

II. На основание т. 6 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от общото събрание на гражданската колегия, общото събрание на търговската колегия и общото събрание на гражданската и търговската колегии във Върховния касационен съд определям комисия за изготвяне на проект за тълкувателно решение в състав:

съдия Ваня Атанасова - докладчик

Галина Иванова – член

III. Делото да се докладва на комисията за произнасяне по т. 7.1 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от общото събрание на гражданската колегия, общото събрание на търговската колегия и общото събрание на гражданската и търговската колегии във Върховния касационен съд

IV. Настоящото разпореждане да се публикува на вътрешния и външния сайт на ВКС - секция „Тълкувателни дела“.

**ГАЛИНА ЗАХАРОВА -
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**